

ADVIES Nr. 1.876

Zitting van dinsdag 26 november 2013

Voorontwerp van wet – Mantelzorgers

x x x

2.653-1

ADVIES Nr. 1.876

Onderwerp: Voorontwerp van wet – Mantelzorgers

De heer Ch. Deneve, directeur-generaal, heeft bij brief van 17 september 2013 namens de heer P.-P. Maeter, voorzitter van het directiecomité van de FOD WASO, het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over een voorontwerp van wet betreffende de erkenning van de mantelzorger die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat.

De bespreking ervan werd toevertrouwd aan de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen – Sociale Zekerheid.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 26 november 2013 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ONDERWERP EN DRAAGWIJDTE VAN DE ADVIESAANVRAAG

De heer Ch. Deneve, directeur-generaal, heeft bij brief van 17 september 2013 namens de heer P.-P. Maeter, voorzitter van het directiecomité van de FOD WASO, het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen over een voorontwerp van wet betreffende de erkenning van de mantelzorger die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat.

Punt 3.3.2. "De integratie in de samenleving van personen met een handicap vergroten" van het regeerakkoord van 1 december 2011 luidt als volgt: "De acties ten gunste van de "grote zorgafhankelijkheid" zullen in samenwerking met de deelstaten worden geoptimaliseerd. Zo zal de regering in samenwerking met laatstgenoemden de mantelzorg beter waarderen, in functie van de budgettaire mogelijkheden."

De ministerraad heeft zich op 22 maart 2013 dan ook gebogen over een voorontwerp van wet betreffende het genoemde onderwerp. In het kader van die bespreking werd de heer Ph. Courard, staatssecretaris voor Personen met een Handicap, verzocht het advies in te winnen van de sociale partners van de non-profitsector die met name ressorteren onder het paritair comité nr. 337. De staatssecretaris heeft dienaangaande een brief gericht aan de FOD WASO.

Uit die brief blijkt dat het verzoek van de ministerraad meer bepaald betrekking heeft op de wenselijkheid om de erkenningsaanvraag te beperken tot één mantelzorger per geholpen persoon en een beroep te doen op een professionele zorgverlener.

Aangezien dat paritair comité nog niet is samengesteld, heeft de FOD WASO het advies van de Nationale Arbeidsraad ingewonnen.

Het voorontwerp van wet werd ook voor advies voorgelegd aan de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, de Federale Adviesraad voor Ouderen en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap.

De Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen heeft op 13 september 2013 al een advies uitgebracht over het voorgelegde voorontwerp van wet.

De Nationale Arbeidsraad heeft tijdens zijn werkzaamheden kunnen rekenen op de medewerking van een vertegenwoordiger van de staatssecretaris voor Personen met een Handicap en van de FOD WASO.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

A. Opmerking vooraf

De Raad constateert dat de ministerraad tijdens zijn vergadering van 22 maart 2013 onder andere de wens heeft uitgedrukt dat de sociale partners van de non-profitsector die met name ressorteren onder het paritair comité nr. 337 advies zouden geven over het voornoemde voorontwerp van wet.

Uit de adviesaanvraag blijkt dat het paritair comité nr. 337 nog niet is samengesteld.

Overeenkomstig artikel 38, tweede lid van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités moet in dat geval de Nationale Arbeidsraad die taak vervullen.

De Raad maakt van de gelegenheid gebruik om erop aan te dringen dat het paritair comité nr. 337 zo vlug mogelijk zijn werkzaamheden kan aanvaarten.

B. Opmerkingen over het voorontwerp van wet

De Raad heeft zich aandachtig gebogen over het hem voorgelegde voorontwerp van wet. Hij heeft in het kader van zijn werkzaamheden kennisgenomen van het advies dat de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen heeft uitgebracht.

1. Algemene beschouwingen

De Raad constateert dat, volgens de memorie van toelichting bij het voorontwerp van wet, mantelzorgers in België, net als in de meeste Europese landen, een cruciale rol spelen bij de hulpverlening en zorgverstrekking aan personen in onze maatschappij die in een toestand van grote zorgafhankelijkheid verkeren. Hij merkt ook op dat die personen iets meer dan 4 % van de bevolking vertegenwoordigen en dat, gezien de veroudering van de bevolking, dat aantal de komende jaren meer dan waarschijnlijk nog zal toenemen.

Hij heeft alle respect voor een dergelijke grootmoedige demarche, die getuigt van een opmerkelijk sociaal engagement. Volgens hem is het immers nuttig na te denken over de situatie van de mantelzorgers en over de mogelijke gevolgen inzake sociale bescherming voor die personen, die hun beroepsactiviteit moeten stopzetten of sterk moeten verminderen om zorg of bijstand en hulp te verlenen aan een persoon met een grote zorgbehoefte.

2. Bespreking van het voorontwerp van wet

De Raad merkt op dat het voorontwerp van wet, volgens de informatie die in het kader van de commissiewerkzaamheden werd verstrekt, tegemoetkomt aan een behoefte die in het licht is gesteld door een juridische studie¹ met als titel *Wettelijke erkenning en toegang tot sociale rechten voor mantelzorgers*, die in 2009 door de federale regering werd besteld en volgens welke eerst de doelgroep moet worden bepaald alvorens maatregelen in het vooruitzicht te stellen.

Hij constateert dat die tekst, die een eerste fase inhoudt, zich ertoe beperkt het begrip "mantelzorger" te omschrijven en de personen die de doelgroep vormen te identificeren. De rechten die aan die personen worden toegekend zullen later worden vastgesteld.

De Raad wijst erop dat het onderzoek van die ene tekst hem geen duidelijk en alomvattend beeld geeft van de doelstelling die de regering in het kader van die problematiek nastreeft.

¹ Studie gepubliceerd op 31 mei 2010 en uitgevoerd door de Facultés Universitaires van Namen (FUNDP), de Vrije Universiteit Brussel, de Association des aidants proches en het Kenniscentrum Mantelzorg.

Verder beschikt hij over geen elementen over de concrete maatregelen die genomen zullen worden om sociale rechten toe te kennen aan mantelzorgers. Hij kan dus niet oordelen over de eventuele impact ervan wat arbeidsrecht en sociale zekerheid betreft.

Tegen die achtergrond vindt de Raad dat hij op dit ogenblik niet kan oordelen over de gegrondheid van de definitie en de erkenningsvoorwaarden waarin het voorontwerp van wet voorziet, zonder dat hij de maatregelen die later zullen worden genomen, heeft kunnen evalueren.

Gezien het belang dat hij aan die problematiek hecht, wenst hij echter bij wijze van voorbeeld een aantal elementen in het licht te stellen.

- a. De Raad wijst er eerst op dat zowel de federale overheid als de deelstaten bevoegd zijn voor die materie. Hij merkt met name op dat vooral in het Vlaamse gewest al vele initiatieven werden genomen met betrekking tot de mantelzorgers. Ter wille van de samenhang is het volgens hem dan ook noodzakelijk dat over de uitwerking van die regeling wordt overlegd met de deelstaten, opdat de ingevoerde regelingen coherentie vertonen.

De Raad merkt in het bijzonder op dat de definitie in artikel 3 van het voorontwerp van wet veel restrictiever is dan de definitie in het systeem van de mantelzorg in het Vlaamse gewest. Hij vraagt zich dus af of de definitie in het voorontwerp van wet wel beantwoordt aan wat er in de praktijk gebeurt. Hij wijst erop dat een te beperkende definitie bepaalde activiteiten zou kunnen uitsluiten en op die manier ongelijkheid zou kunnen creëren tussen de erkende en de niet-erkende mantelzorgers. Hij herhaalt hier dus zijn opmerking over de door de regering nagestreefde doelstelling.

- b. Zonder zich verder uit te spreken over de grond van de zaak wenst de Raad niettemin te wijzen op een aantal incoherenties in het voorontwerp van wet.

Hij merkt eerst op dat volgens artikel 3, § 3 van het voorontwerp van wet het ziekenfonds van de mantelzorger beslist over de erkenningsaanvraag. Hij vraagt zich af of het niet beter zou zijn dat dit gebeurt door het ziekenfonds van de geholpen persoon. Volgens hem zal die keuze hoe dan ook afhangen van de regeling die uiteindelijk wordt aangenomen.

Verder kan volgens diezelfde bepaling één enkele mantelzorger per geholpen persoon een erkenningsaanvraag indienen. Hij vraagt zich af wat de reden is van die beperking. In de meeste gevallen verdelen meerdere personen immers de hulptaken voor eenzelfde persoon. Bovendien moet een mantelzorger ook op verhaal kunnen komen en zich af en toe kunnen losmaken van zijn taak; dat zal niet mogelijk zijn als er maar één mantelzorger is.

- c. De Raad constateert dat volgens de nota aan de ministerraad het voorontwerp van wet op zich geen budgettaire weerslag zou hebben. Hij wijst erop dat de eventuele budgettaire impact zal afhangen van de maatregelen die later worden genomen, en waarop hij nu geen zicht heeft.
- d. De Raad vraagt zich ook af of de erkenning van een informeel circuit niet een aantal ongewenste effecten zal meebrengen.

Er moet immers op toegezien worden dat de professionele zorgverleners geen concurrentie krijgen van niet-professionele bijstandsverleners die gratis werken.

Die erkenning mag ook niet de opvatting doen ontstaan dat de professionele diensten in de sector van de huishulp en de gezondheidszorg niet meer nodig zijn. Dat zou ertoe kunnen leiden dat de overheid niet meer investeert in collectieve diensten, maar dergelijke diensten spelen in op specifieke behoeften en blijven volkomen nuttig.

- e. Ten slotte heeft de Raad kennisgenomen van verschillende wetsvoorstellen die op dit ogenblik bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers of de Senaat in behandeling zijn:
 - wetsvoorstel betreffende de sociale erkenning van mantelzorgers, van 10 februari 2011, ingediend door J. Fernandez Fernandez c.s. (Doc 53 1192/001);
 - wetsvoorstel tot wettelijke erkenning van de mantelzorgers en tot behoud van hun sociale rechten, van 27 april 2011, ingediend door M. Gerkens en M. Almaci (Doc 53 1399/001);

- wetsvoorstel tot erkenning van de mantelzorgers, van 3 oktober 2011, ingediend door C. Fonck (Doc 53 1768/001);
- wetsvoorstel tot erkenning van de mantelzorgers, van 11 januari 2012, ingediend door V. De Bue c.s. (Doc 53 1988/001);
- wetsvoorstel tot wettelijke erkenning van de mantelzorgers en tot behoud van hun sociale rechten, van 14 juli 2011, ingediend door Cécile Thibaut en Mieke Vogels (Doc Senaat 5-1172/1).

De Raad zou het standpunt van de regering willen kennen over die verschillende wetsvoorstellen en de samenhang met de tekst die zij voorstelt.

x x x

De Raad vraagt op de hoogte te worden gebracht van het gevolg dat aan de beslissing van de ministerraad van 22 maart 2013 zal worden gegeven en te worden geraadpleegd over het eventueel aangepaste voorontwerp van wet en de uitvoeringsbesluiten.
